

Maria Marczevska-Rytko

"Radicalism in Minnesota 1900-1960.
A Survey of Selected Sources", Carl
Ross, St. Paul 1994 : [recenzja]

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 4, 197-198

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Radicalism in Minnesota 1900–1960. A Survey of Selected Sources. 20th-Century Radicalism in Minnesota Project, Carl Ross, Project Director, Minnesota Historical Society Press, St. Paul 1994.

Na gruncie nauk społecznych pojęcie radykalizmu ujmowane jest w sposób bardzo szeroki. Radykalizm w sferze życia politycznego charakteryzuje się skrajnością zarówno pod względem stawianych celów, jak i doboru środków działania. Pojęcie radykalizmu najczęściej oznacza maksymalizację celów i środków w działaniu politycznym. Rozumiany w ten sposób radykalizm może stanowić część składową zarówno ugrupowań lewicowych, jak i prawicowych. Pojęcie radykalizmu jest często zastępowane pojęciem ekstremizmu politycznego.

Postawy charakterystyczne dla radykalizmu politycznego kształtują się pod wpływem doznawanego poczucia upośledzenia, pozostawania na marginesie funkcjonującego systemu nagród, przywilejów i prestiżu. Można stwierdzić, że we wszystkich społeczeństwach istnieje dostrzegalne rozwarstwienie pod tym względem. Radykalizm powstaje na bazie widocznej dysproporcji pod względem udziału w istniejącym bloku władzy. Grupy społeczne mające poczucie upośledzenia stają się bazą dla ugrupowań odwołujących się do radykalnych wizji świata i stosujących skrajne metody działania.

Zgromadzona bibliografia stanowi wynik badań prowadzonych w ramach działalności Towarzystwa Historycznego w Minnesocie. Swym zasięgiem obejmuje nagrania i dokumenty, ulotki, pamflety, przemówienia, programy polityczne, wystąpienia, publikacje, filmy, fotografie oraz inne materiały bezpośrednio związane z funkcjonowaniem nurtu radykalnego w amerykańskim życiu politycznym na przestrzeni sześćdziesięciu lat – od roku 1900 do roku 1960. Prezentowana bibliografia w istotny sposób rozszerza źródła, na podstawie których można opisywać historię radykalizmu. Zbiór zawiera istotne, choć mało dotąd znane materiały. Można do nich zaliczyć informacje o radykalnej działalności bezrobotnych robotników i niezadowolonych farmerów w latach trzydziestych i czterdziestych oraz o radykalnej polityce, poczynając od początku lat dwudziestych. Oba te zjawiska, stosunkowo słabo udokumentowane, można odnaleźć w dokumentach gubernatorów Minnesoty zgromadzonych w Archiwum Państwowym (patrz rozdział czwarty) oraz skatalogowanych w Centrum Badawczym Towarzystwa (patrz rozdział pierwszy). Dokumenty odzwierciedlają działalność Partii Socjalistycznej w stanie Minnesota w latach 1910–1919 oraz opisują ponad sześćdziesiąt radykalnych dzienników (patrz rozdział drugi).

Ustne źródła historyczne zostały wzbogacone o nowe wywiady, które przeprowadzono w okresie wcześniejszym (patrz rozdział trzeci). Znaczna część nowych wywiadów dostarcza informacji o radykalnej aktywności politycznej szczególnie w środowiskach farmerskich. Oferują one wgląd w życie osobiste, motywacje i działalność lokalnych członków partii: komunistycznej i socjalistycznej, farmerów-labourzystów oraz związkowców. Wiele wywiadów zawiera informacje o wpływie rasowej i etnicznej kultury i tożsamości na kształtowanie się radykalizmu w Minnesocie. Część wywiadów dokumentuje historię Afroamerykanów. W innych pojawiają się informacje o radykalizmie żydowskim, kulturze słowiańskiej, norweskich aktywistach oraz o znacznej liczbie Amerykanów pochodzenia fińskiego.

Zbiór rękopisów Towarzystwa zawiera oryginalne dokumenty konserwatystów z Minnesoty (patrz rozdział czwarty). Są one cennym źródłem informacji na temat strajków labourzystowskich czy też niepokojów na farmach. Zawierają one także raporty szpiegów zebrane przez agencje detektywistyczne dla potrzeb urzędników przedsiębiorstw.

Bibliografia obejmuje także nowe źródła na temat historii kobiet. Dostarczają one odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób kwestia kobieca była traktowana przez radykalne ugrupowania polityczne oraz jaką rolę odgrywały kobiety w tych ruchach. Życiorysy poszczególnych kobiet są udokumentowane w kilku zbiorach.

Dwudziestowieczny radykalizm w USA stanowi kontynuację radykalizmu z poprzednich dwóch stuleci i może być definiowany jako radykalizm ery przemysłowej. Ze względu na nieobe-

ność silnych partii socjalistycznych radykalizm amerykański opierał się na robotnikach wiejskich oraz drobnych kapitalistach. Tradycja ta akceptowała podstawowe zasady kapitalizmu, podkreślając, że jej propozycje przyczyniają się do umocnienia systemu za pomocą dostępu tzw. zwykłych ludzi do władzy. Radykalizm amerykański przejawiał się w głoszeniu zasad demokracji i egalitaryzmu w sensie równości szans, w głęboko humanistycznych sympatiach, w krytyce – czasami tylko retorycznej – praktyk monopolistycznych.

Na Południu Stanów Zjednoczonych w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia nastąpił wzrost radykalnego populizmu, mobilizującego dużą część najbiedniejszych farmerów zarówno Białych, jak i Czarnych. Ta mobilizacja wyborcza nie została ostatecznie uwieczniona sukcesem. Niemniej próby wykorzystania radykalizmu na gruncie północno-amerykańskim są co pewien czas ponawiane.

Niewątpliwie sukcesy nurtu radykalnego w latach 1900–1960 należałoby wiązać z ożywieniem ruchów protestu, reform oraz zmian społecznych, z krytyką istniejącego *status quo* oraz z prezentowanymi wizjami nowego społeczeństwa. Od początku wieku XX narastał ruch krytyki, odpowiedzialności i naprawy społecznej. Pod wpływem rozruchów farmerskich na Środkowym Zachodzie i niezadowolonia postępowych grup republikańskich w roku 1912 nastąpił rozłam w Partii Republikańskiej i powstała trzecia partia – Partia Postępu (*Bull Moose Progressives* – co było symbolem wiary we własne siły i przebojowości). Przywódca partii, Theodore Roosevelt, starał się przelicytować w radykalizmie postulaty zgłaszane przez polityków reprezentujących inne partie trzecie, a zwłaszcza Partię Populistyczną. Opowiedział się za takimi reformami, jak inicjatywa ludowa, referendum powszechne oraz możliwość odwoływania się od wyroków sądowych do woli ludu na szczeblu federalnym. Platforma wyborcza Roosevelta praktycznie równała się przebudowie całego ustroju.

Także Franklin Delano Roosevelt uznał, że w warunkach kryzysu gospodarczego lat trzydziestych niezbędna jest wszechstronna modernizacja kapitalizmu amerykańskiego, uwieczniona osiągnięciem stanu równowagi między interesami wielkiego kapitału a interesami tzw. prostych ludzi. Za czynnik stabilizujący Roosevelt uznał silną władzę centralną.

Na obraz współczesnego radykalizmu złożył się skomplikowany splot czynników społecznych, kulturowych i politycznych. W odczuciu społecznym radykalizm z pierwszej połowy obecnego stulecia został zdominowany przez myśl socjalistyczną, marksistowską, trockistowską oraz syndykalistyczną. W rzeczywistości ruchy społeczne odwołujące się do zasad ideologii marksistowskiej oraz poszukujące oparcia w klasie robotniczej bynajmniej nie posiadały monopolu na krytykę kapitalizmu. Postulaty głoszące konieczność wprowadzenia zmian oraz ustanowienia zasad demokracji przemysłowej nawiązywały zarówno do lewicowego skrzydła populizmu, jak i teologii chrześcijańskiej. Stąd ważne miejsce w historii nurtu radykalnego zajmuje ruch abolicjonistów czy też ruch walczący o prawa kobiet.

Paradoksem tego typu ugrupowań jest fakt, iż radykalizm jednego pokolenia często przynosił zachowawczość następnego. Pod wpływem oczekiwań społeczeństwa radykalne ideologie poddawano reinterpretacji. Ostatecznie nurty radykalne stawały się dogmatyczne i najczęściej zniknęły z areny politycznej.

Maria Marczevska-Rytko

Marek Chmaj, Marek Żmigrodzki, *Status prawny partii politycznych w Polsce*, Toruń 1995, s. 83

Partie polityczne współcześnie są istotnym elementem życia politycznego w każdym państwie demokratycznym. Nie od razu jednak uznane zostały za podmiot działań politycznych, geneza procesu ich instytucjonalizacji sięga bowiem początków XX wieku.